

# Juryrapport Ina Damman-prijs 2008

uitgesproken door Arie Uyterlinde

Het juryrapport 2004 sprak van een mogelijk slecht Vestdijkjaar, want er was sprake van een gering aantal inzendingen voor de Ina Damman-prijs. Het waren er niet meer dan twee, maar – werd er bemoedigend aan toegevoegd – hoe geringer het aantal inzendingen, hoe moeilijker de beslissing. Nu, vier jaar later, zouden we met een vrijwel identieke tekst kunnen volstaan, want weer zijn het er twee en beide zijn respectabele en diepgaande werkstukken, waarover straks meer.

Zoals bij de prijsuitreiking in 2006 reeds werd opgemerkt, is de geschiedenis van deze prijs er een van vallen en opstaan. In 1999 ingesteld door het bestuur van de Vestdijkkring, was deze prijs bedoeld om studies over Vestdijk uit alle geledingen van middelbaar tot universitair onderwijs aan te moedigen. Het mochten ook studies over Vestdijk zijn, los van enig onderwijskundig verband, bewerkingen van teksten, vertalingen, films, toneel enz. Nadat driemaal de prijs toegekend was aan een doctoraalscriptie, volgde in 2006 een vertaling die de prijs kreeg, de vertaling in het Frans van de roman *De redding van Fré Bolderhey*.

We kunnen niet anders dan constateren dat door de jaren heen het aantal inzendingen laag blijft. Leidt deze prijs inmiddels een kommelvol bestaan? Wij kunnen u geruststellen. De hoge kwaliteit van de inzendingen weegt ook nu weer ruimschoots op tegen de povere kwantiteit. Maar die roept wel de vraag op, of dit geringe aantal wel een indicatie is voor de stand van zaken, als het gaat om scripties en andere vormen van bestudering of bewerking van het oeuvre van

Vestdijk. Hoeveel belangstelling is er nog voor het werk van Vestdijk aan de literaire faculteiten bij docenten en studenten? Daarnaast is een andere vraag op zijn plaats: hoe is het gesteld met de bekendheid op scholen en faculteiten: weet men dat de Ina Damman-prijs bestaat? De jury van de Ina Damman-prijs bestond uit drie leden: Gerrit Jan Kleinrensink, voorzitter, Fries de Vries namens het bestuur van de Vestdijkkring en Arie Uyterlinde. Helaas kon Gerrit Jan Kleinrensink dit jaar niet meer beschikbaar zijn wegens persoonlijke omstandigheden. Fries de Vries heeft tijdelijk het voorzitterschap van de jury op zich genomen.

Van de beide inzendingen wil de jury eerst noemen de eindverhandeling van Glen Fobelets voor de graad van licentiaat in de Taal- en Letterkunde aan de Vrije Universiteit Brussel. Titel: 'Het modernisme in de romans van Simon Vestdijk. Een analyse van Meneer Visser's hellevaart, *De koperen tuin* en *De ziener*.' In deze breed opgezette studie, die prikkelend is van stijl en heel informatief van inhoud, ook voor minder in het werk van Vestdijk ingevoerde lezers, doet hij onderzoek naar modernistische kenmerken in de genoemde romans, die dateren uit drie periodes van Vestdijks schrijverschap. Terecht besteedt Gobelets veel aandacht aan de omschrijving en afbakening van het begrip modernisme, van waaruit hij zijn onderzoek doet. Daarnaast ruimt hij veel plaats in voor Vestdijks positie in het literaire veld. Dit is ook ingegeven door de tanende belangstelling die hij voor Vestdijk in Vlaanderen ziet. Een van zijn



De jury: Arie Uyterlinde en Fries de Vries (foto Helga den Besten)

conclusies is dat Vestdijks positie als vroege modernist tijdens het interbellum uniek was. Hij citeert auteurs die aantonen dat Vestdijks eerste, ongepubliceerde roman *Kind tussen vier vrouwen* door Ter Braak en Du Perron te modernistisch bevonden werd. De Vestdijk uit de midden- en late fase, concludeert Fobelets, is gematigd, meer traditioneel modernistisch.

De jury heeft deze eindverhandeling met veel waardering gelezen, ook vanwege Fobelets' brede kennis van en enthousiasme voor het oeuvre van Vestdijk.

De tweede inzending is de masterthesis Nederlandse literatuur van Susanne van Neerbos onder de titel 'Ja, zo was het: het was mijn schuld niet'. De ondertitel luidt: 'Over het schuldthema in twee historische romans van Simon Vestdijk'. De studie van Van Neerbos kwam tot stand aan de Universiteit van Utrecht en stond onder supervisie van Hans Anten. Aan deze studie heeft de jury de Ina Damman-prijs 2008 toegekend.

De eindschrijftie van Van Neerbos munt uit door de heldere probleemstelling en strakke formulering van het onderzoekstraject: de toetsing van het schuldthema in twee historische romans van Vestdijk aan Vestdijks eigen opvattingen over schuld in *Het wezen van de angst* en – iets verder daarvan verwijderd – in *De toekomst der religie*.

Ook dient de zorgvuldigheid genoemd te worden in de behandeling van de diversiteit in het vertelperspectief. Van Neerbos presenteert voorts vanuit *De nadagen van Pilatus* en *De held van Temesa* een waaier van motieven, zowel in het concrete als abstracte. De eindschrijftie valt verder op door een frisse aanpak en een puntige, transparante betoogtrant.

De analyse van de beide historische romans inzake schuldgevoel en gewetensangst mondt helder uit in de veronderstelling dat het onderbewuste een bepalende rol speelt in de genese van het literaire werk.

De conclusie dat Vestdijks opvattingen over schuld als een van de 'zijnskenmerken' en angst als grondslag van het menselijk Zijn door de jaren heen niet veranderd zijn, komt de jury aanvaardbaar voor: de thematiek vormt een constante in Vestdijks oeuvre. Interessant is hoe Van Neerbos aantoont dat Vestdijks behandeling van het schuldthema in *De held van Temesa* veel meer is uitgekristalliseerd dan in *De nadagen van Pilatus*.

Recent verscheen van Kees 't Hart *De keizer en de astroloog*, een roman waarin Vestdijk prominent aanwezig is. In *NRC Handelsblad* van 31 oktober typeert Pieter Steinz deze roman als een loepzuivere Vestdijk-pastiche. Zijn bespreking

opent aldus: 'Gelezen wordt hij nauwelijks meer, en al helemaal niet door 45-minners. Maar als fenomeen is Simon Vestdijk [...] niet uit de Nederlandse literatuur weg te branden – vooral dankzij een generatie romanciers die zijn 52 romans nog met de papepel ingegoten heeft gekregen'.

11

Een opmerkelijk geluid over Vestdijk als fenomeen maar ook over zijn werk en hoe dit voortleeft. De uitreiking van de Ina Dammanprijs vandaag aan een 45-minner ziet de jury als een bemoedigende weerlegging van de eerste stelling van Steinz.



Susanne van Neerbos